

FOLIA SELECTA

www.foliaselcta.hu

DOHÁNY PÁLNÉ: Megemlékezés Szigeti József atyáról.....	1
SZIGETI I. JÓZSEF OP: Keresztény ember és igazságkeresés.....	10
CHARLES JOURNET: Krisztus hét szava a kereszten	19
FLORILEGIUM (Kincseskerti táblák)	38

Mátramindszent, 2012 április

Dohány Pálné

Megemlékezés a 100 éve született
SZIGETI JÓZSEF domonkos atyáról

Budapesten, 2007. április 14-én

„A Mester és tanítványok” címmel megtartott baráti találkozó alkalmából.

Elöljáróban szeretném megköszönni a kedves szervezőknek, hogy a 100 éve született *Szigeti József domonkos atya emlékére* rendezett találkozóra meghívtak. Ugyanakkor zavarban is vagyok, mert a régi tanítványok közül megtiszteltetés számomra elsőként emlékezni meg Tanítómesterünkről.

Gondolkozom: Mit és hogyan mondjak el mindabból, ami a lelkemben él? Mindazt a szépet és jót, amelyre tanított, nevelt, mely hálára készítet – és egyben szavakba kíváncznék. Úgy érzem: minden szó csak töredék és dadogás mindahhoz, amit mondanék. Petőfi Sándor édesanyjára vonatkozó sorai kíváncsoknak ide: „Mi ő nekünk? azt el nem mondhatom, Mert nincsen rá szó, nincsen rá fogalom.”

A találkozó címadása pedig Sík Sándor: Ketten a Mesterrel c. versét idézi fel lelkemben, arra a fehérruhás domonkos szerzetesre, József atyára gondolva, aki külsőleg ugyan a szétszóratás miatt levetni kényszerült habitusát, de életreszólóan, mindhalálig fehér fényben tündöklő szellemében kézenfogva vezette minden tanítványát a Létteljesség felé.

A vers első szakaszát szeretném itt idézni:

*„Fehér fényben, fehér ruhában,
Egy férfi jár előttem egyre,
Vezet, vezet, kezem kezében,
Föl a magányos, nagy hegyekre.
Az emberarcok ködbe vesztek,
Ketten vagyunk a hegyeken,
Kézenfogva vezet a Mester,
S én követem.”*

Szeretném hálatelt szívvel megköszönni Istennek az ő 1907. augusztus 9-én elkezdődött evilági életét, és hogy ifjúságában a szerzetesi életeszmény mellett döntött, és hivatását szent Domonkos apostoli rendjében kívánta betölteni.

1931. július 12-én - 24 évesen - Grazban szentelték pappá.

Hivatásához, fogadalmához mindhalálig hűséges maradt.

Hála hiteles életéért, életre szóló hűségéért, meg nem törettetett jelleméért. Nemcsak a domonkos-rend éke, kincse volt, hanem tanítómestere, lelkipásztorja is mindazoknak, akik hosszú élete és hetven év szerzetespapi szolgálata során közvetve vagy közvetlenül hozzákapcsolódhattak. Ideszámítva természetesen azokat is, akik a börtönévek ideje alatt megismerték és megszerették őt.

Hetényi Varga Károly: Szerzetesek és papok a horogkereszt és a vöröscsillag árnyékában c. könyvének 351-361. oldalán olvashatjuk életrajzi adatait. Itt van szó a *Keresztény Front*ról (KF), melynek József atya volt az ideológusa-teológusa, s a KF keresztény értékeken alapuló társadalmi rendjének programjáról, amely miatt elsőrendű vádlottként dr. Soltész Jenőt, másodrendű vádlottként József atyánkat életfogytig tartó börtönre ítélték.

József atya volt a magyar katolikus papok közül a harmadik, aki a leghosszabb időt: összesen 16 évet töltött börtönben.

Tekintve, hogy a mai találkozó programjában láttam napirendi pontként a KF ügyét, erre megemlékezésemben nem gondoltam részletesebben kitérni. Megemlítem azonban, hogy Gyulay püspök úr az Új Ember hasábjain 1997. február 16-án méltatta a Keresztény Front időszerű örökségét, megemlékezve a 25 fős csapatról és vezetőiről.

Megemlékezésem keretében újra csak a hála hangja csendül bennem, hogy a gondviselő Isten férjessel közös életutunk kezdetén minket, mint kereső és érdeklődő fiatalokat *József atyához kapcsolt* – és ez az első, 53 évvel ezelőtti, a *Szent Domonkos III. rendjének* szigorúan titokban szervezett találkozásunk életre szóló „Mester és tanítvány” kapcsolat csodálatos harmóniájává szélesedett.

Magánéletének eseményeit nem szívesen tárta fel hallgatói előtt. Nem szerette a „személye körüli miniszterkedést”. Az életéből, tanításából megismertek tükrében szeretném egy-egy gondolatát felvillantani, melyek által bepillanthatunk mérhetetlen alázattal, hallatlan szerénységgel párosult, tudását „név nélkül” tudatba emelő egyéniségébe.

Minden nekünk szól, bennünket szolgál!
Minden hatás a számunkra folyósított kegyelem
megragadásával örök Célunk felé vezet: csak figyeljünk!
Ne csak nézzünk: lássunk is!

Csodálatos szintézisben és a legváltozatosabb módon tudta figyelmünket a napok profán dolgaival kapcsolatba hozni és a végtelenül boldogító, hármass-egy Isten felé fordítani!

Állandóan naprakész volt. Mindig, mindenben s minden körülmények között készen állt tanítani, szólni. Fáradhatatlanul, akár egyetlen személynek is, úgy, mintha konferenciabeszédet mondana az egybegyűlt hallgatóságnak! Többször is utalt P. Lacordaire-re: Egy fő is tele auditorium.

Nem tudom mennyiben ismert a kedves jelenlevők előtt, hogy a szerzetesrendek feloszlása után az un. „át nem vett” ill., nem kívánatos papok nem végezhettek nyilvános papi tevékenységet. Nem prédikálhattak, nem gyóntathattak és csak hivatalos istentiszteleteken kívül misézhettek. Mellékoltárnál, vagy ha már a hívek elhagyták a templomot, de legalábbis zárt templomkapuk mellett!

Szent Domonkos atyánk apostoli, prédikáló szerzetesrendjének fia azonban ha nem is prédikálhatott, de *szellemének fáklyalángja nem aludt ki*, lelkének kincseit – más feltételek és körülmények között – tárta ki azok előtt, akik nyitottak voltak befogadására. Titokban, magánlakásokon rendszeresen hallgathattuk őt, nemcsak mi, világi domonkosok, hanem többen mások is, akik akkor a nagyon fontos szigorú titoktartás mellett egymásról sem tudhattunk! Nagy volt a tét: az élet, a fennmaradás! Itt szeretnék megemlékezni P. Bede István Kálmán atyáról, akinek Sopronban noviciátusi évét törte ketté a szerzetesrendek feloszlása. Ott tanítványa volt József atyának. Hivatását, hűségét azonban a történelem belenyúlása nem törte meg – pappá szentelése teljes titoktartásban történt. Ma is köztünk van szeretetével, szolgálatával hűségesen. P. Leszkovszky György Pál atya bontakozó hivatását sem hiúsította meg a szétesés ténye, titokban megtörtént az ő felszentelése is. Együtt vagyunk most vele és Domonkos atyával is, aki világi papként ugyancsak titokban lépett be még a rendszerváltás előtt a domonkos rendbe. Hála szeretetükért és hűségükért!

Az üldöztetések, félelmek megélése idején József atya tanítása erőt adott, bátorított, növelte bennünk a csalódások és kudarcok miatt sokszor elveszettnek hitt reményt. Tele voltunk rossz hírekkel, melyekről beszámoltunk találkozásainkon.

Múltidéző gondolataimban magam előtt látom József atyát és hallom szavait: „De kérem, kedves testvérek! *Kitűntetés, sőt dicsőség ilyen korban élni, amikor összesűrűsödik minden üldözés!* Jó, ha megértik: Istennek tervei és szándékai vannak a rosszal, amikor megengedi annak érvényesülését, mert általuk magasabb célokat akar elérni. Részben, hogy az emberi elvakultság és gonoszság mélységeit megtapasztaljuk ott, ahol a kegyelem nem fékezi a rosszat. Megengedi az üldözéseket azért is, hogy kitűnjék Isten országának ereje.

Meg kell ismernünk az Egyház erejét, azt pedig csak úgy ismerjük meg, ha rátörnek az üldözések. – Természetesen nem ez a normális és kívánatos, de figyeljenek arra, hogy az üldözéseket jóra használják. Semmi hasznunk nincs abból, ha nem leszünk tőlük jobbak!

Az Egyház sajátja a törhetetlenség – olyan, mint az üllő, amelyre zuhognak a pörölycsapások, de nem az üllő törik el, hanem a kalapács. *Nagy győzelmet csak ott lehet aratni, ahol nagy a küzdelem.* Jézus küzd és győz bennünk, abban az értelemben, hogy mi az Ő erejében küzdünk. Ő megígérte, hogy az Egyházon a pokol kapui nem vesznek erőt – és ebben az ígéletben feltétlen biztos, töretlen lehet a reményünk!”

Ezidőtájt – 1954-től 1956 nyarán történt letartóztatásáig – mindig törekedett arra, hogy növelje bennünk a reményt, amely Isten ígéreteihez igazodik. Figyelmeztetett: „Gondoljunk arra, hogy *hivatásunk hitünkről és reménységünkről bizonyóságot tenni a világ előtt!* Töretlen reménnyel járjanak, látsszon, hogy sugározzák a reményt! A remény a győztesek tulajdonsága és a győzelem feltétele, mert győzni csak reménnyel lehet! „Tanúim lesztek a föld minden határáig”, mondja Jézus mennybemenetele előtt. Tanúi lehetünk szavainkkal, életünkkel és hűséges reményünkkel is. *Másokban is, minél többekben újra és újra szítsuk fel a reményt – de ilyen tanúságtevésre csak azok képesek, akikből sugárzik ez a diadalmas remény!*”

25 éves papi jubileumának hónapjában: 1956 júliusában elhurcolták József atyát és az októberi eseményeket követő napokban szabadult a Fő utcai

börtönből. Hallja a puskaropogást, de nem tudja mi történt. Nem tájékoztatják, de kiengedik.

Örömmel, félelemmel, aggodalommal vegyes volt a szabadulást követő első találkozásunk.

A küszöbön álló, előrelátható visszarendeződés és megtorlás veszélye miatt kértük, sőt könyörögtünk neki: hagyja el az országot!

Bizonyára tárt karokkal fogadták volna őt külföldön. Mehetett volna, de nem volt hajlandó elhagyni az országot, hazáját, amikor a magyar nép és az Egyház szenved. „Itt a helyem!”, hárított el minden kérést. Itthon van rá szükség. Természetesen remélte, hogy talán nem kerül újra börtönbe. Elmondta, hogy ő, mint világban élő szerzetes, a maguk világi életében ismerheti meg legközvetlenebbül az embereket. Ha pedig visszakerül a börtönbe, a világból kidaszítottakat, börtönbejutottakat, közönséges bűnözőket akarja megismerni és szeretni, tanúságot téve szóval, cselekedettel és példával, minden lehetőséget felhasználva, közben pedig hűségesen megmaradva szerzetesi hivatásában, ott állva meg a helyét.

1957 tavaszán öt hétre ismét börtönbe került, majd júliusban újra letartóztatták, s 1963 tavaszán az általános amnesztiával szabadult.

Számunkra újra felcsillant a remény, bár szabadsága csak két évig tartott. Ezalatt többször is tudtunk találkozni, nálunk is, úgy, hogy gyermekeinket közben lefektettük és utána még néhányan hallgattuk őt arról, hogy a jó Isten jóságának nem lehet határt szabni, és nincs az életben olyan profán dolog, amely ne lehetne az ő kegyelmének hordozója.

A két év alatt a Váci utcai Angolkisasszonyok templomában az ötvenes évek feltételeinek megfelelően misézhetett – ehhez hozzájárult az akkori templomigazgató, Balogh István atya, akit az emberek általában csak Balogh páternek neveztek. Gondolom, történészek és politológusok bőven foglalkoztak tevékenységének, szerepének értékelésével.

1965-ben ismét börtönbe került. Ettől fogva végleges szabadulásáig alig kaptunk róla hírt.

10 hosszú éven át helytálló példaadással, szeretettel, empátiakészséggel, tanítással közvetve vagy közvetlenül végezte rejtett apostoli munkáját a rabélet lehetőségeinek keretei között. Nagyon ritkán lehetett hallani tőle a

börtönéletéről. Azt azonban elmondta, hogy több alkalommal kellett fordítania. Egy esetben valamit nem volt hajlandó lefordítani, és ezért – úgy emlékszem – tíz napos sötét magánzárkára büntették. A kiszabott idő elteltével őrzői azt várták, hogy megtöri őt a büntetés, helyette azonban megköszönte ezt a nagyszerű alkalmat, hogy ilyen jó és szép lelkiprákora lehetőségét teremtték meg számára.

Bizonyára igen nagy leleményességre volt szükség, hogy a börtönélet keretei között tanítani is tudjon. Nemrégiben a Katolikus rádióban egy *Arcok és sorsok* c. műsor hallgatása közben figyeltem fel arra, hogy a Mátyás templom jelenlegi plébánosa, Varjú Imre atya megemlékezésében elmondta, hogy a börtönben őt József atya görögre tanította.

Rabságában édesanyja látogathatta. Ilyen alkalmakkor sohasem beszélt magáról, de mindig mindenki iránt érdeklődött és egyben biztosított is mindenkit arról, hogy nem szűnik meg értük imádkozni. Szabadulásakor az ott végzett munkájáért némi rabkeresmény illette meg, amelyet azonnal átadott a mögötte álló szabadulónak.

Szerettünk volna többet megismerni, de csak itt-ott villantott fel egy-egy eseményt a börtönélet idejéből. Egyetlen dolog azonban többször is visszatért: a pasztorációt soha egyetlen pillanatra sem adta fel. Hűséges maradt papi hivatásához, és ahhoz az elhatározásához, hogy miért is nem volt hajlandó 1956-ban hazáját elhagyni.

Ez volt az ő életének, hivatásának hűséggel betöltött és megélt útja. Nem véletlen tehát, hogy az őt temető Beer Miklós püspök úr ravatalánál különösen is hangsúlyozta a *XX. század e nagy tanújának hűségét!*

1975. Szabadulás. Maradéktalanul letöltötte a számára kiszabott ítélet idejét!

Szabadulását követően élete végéig napi szentmiséjében itt, az Angolkisasszonyoknál, a valamikori domonkos templomban, emelte lelkét az Úrhoz. A sekrestyében és otthonában többen is fordulnak hozzá. Felkeresik tanulni vágyók, akik igénylik a tiszta forrásból fakadó tanítást, beszélgetést, akik szívesen hallgatják rendkívüli szerénységgel és alázattal párosult tudását, gondolatait, elmélkedéseit.

1989. Rendszerváltás. Újrakezdenek a szerzetesrendek a fű alatt bontakozott néhány fiatal hivatással, a gyökerek maradékaival. Szent Domonkos világi közösségének lelkivezetőjeként megkezdte tanítását József atya – életének 82. évében – a lélek örök fiatal szárnyalásával, csodálatos sokrétűségben és egységben tanítva bennünket szinte haláláig.

Tizenkét éven át – egyetlen hónapot sem kihagyva, fáradságot nem kímélve, esőben, hóban, hőségben töretlenül tanított bennünket! Emlékét őrzik az elmélkedéseiről készült jegyzetek, amelyekben gyakran fordult költőinkhez: Petőfihez, József Attilához, Jékely Zoltánhoz, Kosztolányi Dezsőhöz, de a történelem nagy alakjaihoz, sőt gyakran nép- és műdalok, közmondások gondolatait hevítette a szerelem hullámhosszán az Isten iránti szeretet hőfokára. Arra irányította figyelmünket, hogy pl. egy egyszerű kis nóta gondolatai is mennyi mélységet világíthatnak meg a lélekben, mi mindent lehet azokból kiaknázni, amelyek segítséget jelentenek számunkra a krisztusi élet bemutatásában, az abban való elmélyülésben.

Halála előtt két hónappal tartott elmélkedésében „megyek a szeretőm után...” gondolatairól elmélkedett a sokak által ismert „Söprik a pápai utcát...” kezdetű nóta alapján. – Jézus szerelme erőforrás számunkra – sugározzuk Jézus szerelmét – és hozzáfűzött egy rövid imát:

„Jézusom! Elviselem ezt is, azt is – elfogadom – valamiképpen Hozzád akarok hasonulni, szenvedésedhez, életáldozatodhoz. Te nyújtod számomra a legfőbb erőforrást. Erősíts meg, hogy a teher alatt össze ne törjek. Emelj ki a mulandóságba való beletapadásból – hogy bele ne merüljek a múltó örömekbe – a felesleges dolgokhoz való ragaszkodásból, a szeretetlenségből, stb.

Emelj magadhoz, Jézusom, Te legszeretettebb Szeretőm!

Amen.”

2001 júniusában még megtartotta számunkra elmélkedését, majd az Angolkisasszonyok templomában elesett, combnyaktörést szenvedett, és 2001. július 22.-én Mária Magdolna emléknapiján, akit a domonkos rendben az „Apostolok apostolának” tisztelnek,

*életének 94., hűséggel megélt papi szolgálatának 70. évében
hazaérkezett!*

Nem küzdve tovább semmilyen köteléssel, gáttal, szabaddá vált előtte a vágyva-vágyott út a sugárzó végtelen, a megunhatatlan, boldog örök élet előtt, ahol az ember boldogságvágya csodálatosan, maradéktalanul betöltődik a hármass-egy Isten ölelésében.

József atyában egy csodálatosan megélt és hordozott emberi-szerzetespapi életnek lehettünk tanúi.

Egy gyermekkori betegség élete mindennapjait gyökereiben változtatta meg. Elmondta, hogy életben maradását egy szérummal lehetett csak biztosítani, amelynek hatásaként életre szólóan egy ún. fejnyomással, állandó fejfájással kellett küzdenie. Az eleven kisleány ettől kezdve nem volt igazán gyermek, mint ahogy ő kifejezte: „sohasem voltam fiatal!”

Ekkora fizikai teherrel járt előttünk, tanított, nevelt, és magas kora ellenére is lélekben örök fiatalként sugározta felénk Krisztus szerelmét!

P. Georges Cottier OP II. János Pál szentatyánk életében a Pápai Ház teológusa volt. József atyánk gyászjelentését kézhez véve írta ezen baráti találkozó szervezője: Dabóci Mária részére: „...Megkaptam az értesítést Szigeti atya haláláról. Emlékszem a vele való találkozásra, a fényre, amely belőle áradt, a fényre, amelyet Isten adott nektek a sötétség évei alatt” (Róma 2001. szeptember 17.).

Dr. Kováts Tibor a régi KF-esek közül emlékezett meg József atyáról ravatalánál, s a fejfájára tett nemzetiszínű kis emlékkoszorú szalagján ezzel az idézettel búcsúzott tőle, amely mindenkor tükrözte az ő őszinte szándékait, tiszta lelkeségét és keresztény hazaszeretetét: „Gradatim tendimus ad alta: GLORIA” Fokról-fokra emelkedünk fölfelé! (Dr. Kováts Tibor: Mindvégig a keresztényszociális átalakulásért. In memoriam P. Szigeti Imre József OP. In Új Ember, 2001.augusztus)

Hála érte, szenvedéssel teli életéért, hitéért, hazájáért
meghurcolt, börtönt viselt, csodálatosan megélt és
vállalt életútjáért.

Köszönjük, hogy nagy tudását ránk méretezve tanított
bennünket, hogy lelke mélységes gazdagságát,
szelleme kincseit újabb és újabb ragyogó foglalatban

kínálta fel számunkra. Abban a biztos reménységben és tudatban emlékezünk meg Róla születésének 100. évében, hogy tökéletesen illenek rá Sík Sándor sorai:

*„Mert ki sokakat tanít igazságra,
A nem múló örökkévalóságra,
Tündökölni fog, mint a csillagok.”*
Carmen Semisaeculare

Keresztény ember és igazságkeresés¹

1.

Mivel az igazsághoz való emberi és keresztényi viszonyulásról akarunk szólni, mindenekelőtt meg kell határoznunk, mi az igazság, mert hiszen a hozzá való viszonyunkról a kereséséről, a hozzá vezető utakról lesz szó.

Általában igazságon értjük az értelemnek, az értelmi ítéletnek egyezését a tárgyi valósággal. *Ez az értelmi igazság.* Mert van *dologi igazság* is, amely a dologban van, a dolog maga, amelynek alapján jön létre az értelemben az a bizonyos megegyező ismeret, ítélet.

Az ismerés által, különösen az ítéletben kifejezett ismerés által a valóság elkezd egy új módon létezni. Tudniillik ismerten, megértetten, mintegy szellemileg. Így a valóság az emberi értelemben egy magasabb szintre lesz emelve. A megismerés által az értelem, illetve az értelemmel bíró ember mintegy birtokba veszi a valóságot.

Az ismerés által a valóság bekerül magába az ismerőbe, nem a maga külső, materiális léte szerint, hanem egy másik létmódon, de mégis maga a valóság az, amit megismerünk.

Tehát a megismerés, az igazság megismerése a megismerő alannak egy újfajta gazdagodása, amely által a megismerő mintegy túlnő a maga természetes körülhatároltságán. Birtoklója lesz tőle különböző valóságnak.

A tárgyi, dologi igazságnak megfelelő megismerés fölgazdagodása az alannak, és ugyanakkor olyasvalami, ami által az alany túlnő önmagán és azonosul mindazzal, amit megismer.

Ha keressük, hogy hányféle igazságról lehet még szó, a dologi és értelmi igazság mellett beszélhetünk *természeti igazságról* is. Természeti igazság az – *szemben a természetfölöttivel* –, ami az értelem természet-adta erejével megismerhető. *Természetfeletti* igazság pedig az, amely fentről lett közölve, s amelyet az értelem a maga erejéből – felső közlés nélkül – nem ismerhet meg.

¹ Szigeti atya 1986-ban a mátramindszenti baráti körhöz magnószalagon küldött előadásának szerkesztett változata.

Egy másik felosztása az igazságnak a *részleges igazság*, szemben a *teljes igazsággal*, az igazság teljességével. Mint ahogy a részleges létvalóság föltételezi a teljes valóságot, a létteljességet, amely a részlegesnek a forrása, létesítő oka és célja, úgy a valóságon, a léten alapuló igazság is amely igazságrészleg, részesség, föltételezi a teljes igazságot. A teljes igazság azonos a létteljességgel, a létteljesség pedig azonos a személyként létező *Létteljességgel*, amely ugyanakkor az Igazságteljesség is.

Hiszen az igazság nem különbözik valósan a léttől, a valóságtól. Tehát van egy legfőbb igazság, amely személyként létező Igazságteljesség, és minden igazság, ami van, részesedése ennek a személyként létező Igazságteljességnek.

Már az eddigiekből is látni, hogy az igazság értéket jelent az ember számára, valami jót, valami kíváncsot. Az igazság az értelemnek a java, "veritas est bonum intellectus", ahogy Szent Tamás gyakran hangoztatja.

2.

Felvetődik a kérdés : Kell-e az embernek keresni az igazságot?

Magáról az igazság kereséséről azt lehet mondani, hogy lehet keresni olyasmit, ami nincs meg, amit az ember azonban meg akar találni. De bizonyos értelemben keresni lehet olyasmit is, ami voltaképpen, valamilyen formában már megvan.

Sokszor idézik azt a szép gondolatot, amelyben Pascal az Urat szólaltatja meg. Az Úr azt mondja: „Nem keresnél engem, ha már meg nem találtál volna”.

De kérdés az, hogy *kell-e* keresni az igazságot. Ha azt mondjuk, hogy kell, az valamilyen szükségszerűséget fejez ki. A szükségszerűség egyrészt lehet valamilyen *fizikai* szükségszerűség, ahogyan a természeti törvények szerint a dolgok működnek: egy test a gravitációs erő hatására leesik, a növények nőnek.

A másik szükségszerűség biológiai, az élőlények *ösztöne*, amelyek szükségszerűen, ösztönszerűen működnek.

A legmagasabb szükségszerűség az *erkölcsi*, ez az erkölcsi kell, ami olyan szükségszerűség, amelynek szabad elhatározással kell megvalósulnia.

Amikor az igazságkeresésről mint kell-ről, mint kötelességről beszélünk, akkor ösztönszerű szükségszerűségről is szó van, mivel az értelem egy képesség, és minden képesség, természeti szükségszerűséggel irányul a maga tárgyára, azért, hogy ténylegesüljön. Ez a természete. Így az értelem szükségszerűen irányul a megismerésre.

A megismerés egyet jelent az igazság megismerésével, hiszen egy olyan megismerés, amely nem vág egybe a valósággal, nem mondható megismerésnek. Ha tehát azt mondjuk, hogy az értelem szükségszerűen, a maga természetes „ösztönével” irányul a megismerésre, akkor azt állíthatjuk, hogy ugyanúgy irányul az igazságra, annak megismerésére is.

Mivel az ember teremtmény, ezért minden képessége a Teremtőtől van. Ha pedig egy képesség természeti szükségszerűséggel irányul a tárgyra, amint az értelem a megismerésre és az igazságra, akkor ez a Teremtő kötelező akarata.

Mivel Istentől van a képesség a maga természetével, a Teremtő akarata, szándéka az, hogy az értelmi képesség ténylegesüljön, azaz, hogy az értelem ne csak képesség maradjon, hanem meg is ismerje a valóságot és az igazság birtokába jusson.

A Teremtőnek ez az akarata fejeződik ki a Biblia elején is: „Hajtsátok uralmatok alá a Földet”.

Az ember azonban csak akkor tud uralkodni a természetén, ha azt előzőleg megismeri. Az értelemnek az igazságra irányulása és az igazságkeresés eszerint természeti szükségszerűség, amely vele jár az értelem természetével, de ugyanakkor erkölcsi kötelesség is, mert az a Teremtőtől ered, és az ember kötelessége teljesíteni a Teremtő akaratát, amely kifejeződik az értelem természetében.

Ez az erkölcsi kötelesség abban is megmutatkozik, hogy a Teremtő, aki az Igazságteljesség, az embernek a célja. Mivel pedig az ember elsődleges kötelessége törekedni a céljára, és az a cél maga az igazságteljes, személyes Isten, akkor ugyanúgy alapjellegű erkölcsi kötelezettsége az igazságra való törekvés is. S mivel egyszerre nem tud megismerni minden igazságot, erkölcsi kötelezettsége az igazság keresése is.

3.

Többféleképpen lehet azonban keresni az igazságot. Lehet keresni merő tudásvágyból, mintegy kíváncsiságból, merőben csak az ismerés szeretetéből és ebből kifolyólag azért, mert az ismerés tökéletesíti az embert.

Sokan szinte csak ezért keresik az igazságot. (Szent Tamás a Summában, ahol a mértéktartásról beszél, külön foglalkozik a kíváncsisággal, a curiositasszal, szembeállítva az igazi tudásvágygal a studiositasszal.)

A másik, amiért keresni lehet az igazságot, a gyakorlati cél. A mai tudomány szinte kizárólag ezért foglalkozik a valóság és a természet megismerésével. Vagyis azért, hogy a természet erőit fel tudja használni a gazdasági-társadalmi fejlődés és az emberi nem fenntartása érdekében.

Harmadszor, lehet keresni az igazságot a személyként létező Igazságteljesség iránti szeretetből. Persze ez nem zárja ki a két előzőt, tehát azt, hogy az ember gyakorlati célokért is keresse a megismerést, az igazságot, s azt sem, hogy valaki kíváncsiságból vagy tudásvágyból keresse az igazságot.

De ezek a keresések akkor igazán emberhez méltóak, ha a legmagasabb igazságkeresés eszközévé válnak. Amikor tudniillik valaki a részleges igazságokon keresztül a teljességes, az igazságteljes személy megismerését keresi.

Minden igazság, amely nem az Igazságteljesség, részesedés Istentől, aki az Igazságteljesség. Mert ha a valóság, a lét Őtől van, akkor tőle van a dologi igazság is, és az azzal való értelmi egyezés, az ismereti igazság.

Így minden igazsággrészlegben az Igazságteljesség nyilatkoztatja ki magát, mindegyikben Ő szól magáról, és pedig az emberhez, mert csak az ember tudja megismerni az igazságot. Sőt, nemcsak szól, hanem magáról beszél, önmagáról mond valamit. És azért szól az emberhez, mert hívja őt magához, az Igazságteljességhez. Így minden igazság-megismerés találkozás Ővele, egy személlyel, aki kinyilatkoztatja magát.

A hívó, az istenismerő ember számára az igazságkeresés tulajdonképpen istenkeresés.

Az ember nem elégedhet meg azzal, hogy csak a részlegest ismerje meg. A részleges, mint ilyen, a teljestől és a teljesért van. Az a részleges megismerés, amely nem irányul a teljesnek a fölismerésére, csonka marad, a maga természetes irányulásától elvágva.

Mivel az igazi igazságkeresés és megismerés istenkeresés, vagyis a teljes igazságnak a keresése, azért minden igazság elfogadása is erkölcsi kötelesség. Az ember kötelessége elfogadni azt, amit a személyként létező Igazságteljesség egy igazsággrészlegben közöl vele.

4.

Az előzőekben láttuk, hogy az ember elvileg köteles keresni az igazságot. Hogy ez a köteles igazságkeresés mire terjed ki, az egyénenként különböző. Függ az egyén képességeitől, körülményeitől, hivatásától, és ezek szabnak határt e kötelezettség területének.

Ez az egyénenkénti különbözőség azonban nem változtat azon, hogy elvben az ember, mint személyi, értelmes lény erkölcsileg is köteles keresni az igazságot. Hiszen ez egybeesik az életcél keresésével és egybeesik az ő egyéni tökéletesedése keresésével. Márpedig minden értelmes lény köteles céljára és tökéletességére törekedni.

Meg kell jegyezni, hogy itt is szükséges egy bölcs magatartás, mivel senki nem képes arra, hogy mindent ami egyáltalán megismerhető itt a földi életben, kimerítően megismerjen. Nem elégséges ehhez sem az emberi erő, sem az idő.

Mivel tudjuk, hogy az igazságok között is vannak értékkülönbségek, ezért is szükséges egy okos válogatás és mértéktartás. Bizonyos területekre vagy igazságokra adott esetben nem terjesztjük ki a keresésünket, ezek alárendelt jelentőségére való tekintettel, de nem megvetésből. Önmagunk végességének a felismerése folytán óvakodni is akarunk attól, hogy a velük való foglalkozás megakadályozzon fontosabb vizsgálódásokat.

Ugyanakkor mindenkinek kötelessége a maga hatáskörében keresett és megtalált igazságokat szerves egésszé alakítani, mindegyiket vonatkoztatva, kapcsolva egymáshoz és a magasabb, meg a legmagasabb rendű igazságokhoz.

Az igazságoknak nem merő halmazt, hanem szerves egységet kell alkotniuk az emberi tudatban.

5.

Amint az előzőekben már volt szó róla, lehet keresni valamit, amit az ember már ismer. Mondjuk egy igazságot. Lehet keresni annak az igazságnak a mélyebb megértését. Ez is egy keresés. Ismerhetek egy igazságot, és kereshetem annak mélyebb megértését önmagában, a maga mélységeivel és tulajdonságaival.

Kereshetem ugyanannak az igazságnak különféle vonatkozásait, kapcsolatait más igazságokkal, természetes és természetfeletti igazságokkal.

Kereshetem ugyanannak az igazságnak megélésben való megismerését. Ezek mind beletartoznak az igazságkeresésbe.

A régóta ismert igazsággal kapcsolatban is lehet szó keresésről. Ha ismeri valaki az egész bölcséletet, sohasem mondhatja, hogy már az egészét mindenestől magáévá tette és teljes tartalmát kimerítette. Ugyanez áll a természetfölötti igazságokra is.

Az Első Vatikáni Zsinat amikor tárgyal a hit és az ész kérdésköréről, az egyik kánonban azt mondja, hogy ha az értelem kegyeletes lelkülettel, odaadó szorgos munkával keres, akkor elérheti a kinyilatkoztatott igazságoknak is egy bizonyos megértését, és pedig a természetes igazságoknak az analógiájára és az ember végső céljával való összefüggésükben.

Így a természetes igazságokat is lehet azért kutatni, hogy azokkal jobban tudjuk kifejezni a természetfölötti igazságokat. S mennél magasabb egy igazság, - itt különösen a természetfölötti igazságokra gondolunk – annál alkalmasabb arra, hogy fényét rávetítse az életre, lévén mindegyikük egy fényforrás, amely a lét egy-egy körét vagy egészét is képes egy sajátos fényben megvilágítani.

Nemcsak a természetes igazságokat nem ismerjük eléggé, s azért kell azokat tovább kutatnunk – így főként a bölcséleti igazságokat –, hanem a kinyilatkoztatott igazságokat sem, amelyek pedig a leggazdagabb tartalmúak, és amelyekhez vonatkoztatva nyeri el a többi alárendelt igazság a végső értelmét és értékét.

6.

Az értelmi megismerés által a valóság felmagasztosul, hiszen a megismerés a dologi igazságot egy magasabb szintre emeli, szellemi szintre. Bizonyos értelemben mondhatjuk, hogy még a természetfölötti igazságok is fölmagasztosulnak az által, hogy megismerjük azokat. Az igazságok nem maguk a természetfölötti valóságok. Azok az ember felett vannak, de a mi szintünkön vannak a szavak, amelyeken keresztül közlődnék a természetfeletti valóságok az Egyház tanításában.

Ha tehát valaki ennek a tanításnak a szavai által megismeri a természetfölötti igazságokat, felmagasztosítja azokat. Viszont az anyagi valóságot magát mi magunk magasztosítjuk fel, amikor megismerése által szellemi létre emeljük értelmünkben.

Az anyagi mindenség az ember javára, s főként az emberi megismerés számára lett teremtvé, és öntudatlanul vágyódik arra, hogy az értelemben az embertől megismerten szellemi szintre emelkedjék. Ezt a vágyat teljesíti be az

ember, amikor egyre többet kutat fel az anyagi mindenség igazságtartalmából, amelyet az Igazságteljesség a megteremtésével beléfectetett.

Az ebben a tudatban végzett kutatás által az ember egy újabb kapcsolatba jut az Igazságteljességgel, aki az anyagi valóságon keresztül közli magát a részleges igazságokban is. Mivel minden igazságon keresztül az Igazságtelesség közli magát, azért minden igazságkeresés és igazságelfogadás egy szeretettel teli tudatos önátadás is egy vonzásnak, amely az Igazság-személytől ered. Keresés és elfogadás: folytonos kapcsolat két egymást szerető személy, a teremtet és a Teremtő Személy között.

7.

Az igazságkeresésnek talán legfontosabb változata az igazság megélésének, átél t birtoklásának a keresése. Legigazibban átél ni, szeretve birtokolni csak azt az igazságot lehet, amely személyként létezik. Más igazságot akkor lehet leginkább átél ni, ha benne ezzel az Igazság-személlyel való szeretet teli kapcsolatot keressük. Ővele, aki életünk célja és betöltő java, akivel legbensőbb személyes szeretet-kapcsolatot lehet és kell kiépítenünk.

Egy egész életre szóló munka, hogy mindaz, amit megismertem, vagy meg fogok ismerni, átéléssé váljék bennem, vagyis eluralkodjék nemcsak az értelmemben, hanem egész lényemen és cselekvésemem, külső és belső életemen. Végsőképpen eluralkodó élettartalmam legyen maga az Igazságszemély, akit az igazságkeresés közben csak részlegesen ismerek meg, de mégis megközelítek, szeretetemmél pedig el is érek.

8.

Az igazságkeresés nagy munka. Kell hozzá tanulás, elmélyülés, olvasás, elgondolkodás, elmélkedés, ima, tehát egyéni erőfeszítés. Nagy szellemi teljesítmény ez, amely a fizikumot is igénybe veszi. Ezt az erőfeszítést kiegészíti és támogatja a Szentlélek, akire ígéretet kaptunk, hogy majd rávezet minden igazságra (Jn 14,26). De helyesen kell érteni, hogyan vezet rá minden igazságra.

Tanév elején szokás Veni Sancte-t tartani, a Szentlelket hívni a tanulókra. Azt hittük, azért kell a Szentlelket segítségül hívni, hogy jobban tudjuk megoldani a feladatokat, megérteni és megjegyezni a tananyagot. De ehhez a természeti adottságok is elegendőek.

Mihez kell akkor a Szentlélek segítsége? Kell a szorgalomhoz és kitartáshoz, mivel ezek erkölcsi teljesítmények. De igazából ahhoz kell – és erre sajnos nem hívták fel figyelmünket –, hogy az ember az iskolában tanult tárgyaknak meglássa a kapcsolatát a kinyilatkoztatott igazságokkal, főképp a legmagasabb Személy-igazsággal, a háromságos egy Istennel, az élet céljával. Hogy valaki ezeket mind meglássa, ezeket a láthatatlan és természetfölötti vonatkozásokat a tananyagban, ahhoz kell a Szentlélek segítsége.

A Szentlélek különösen ajándékai által nyújt segítséget számunkra, hogy a részleges által meglássuk a teljest, azt a Személyt, akihez szeretetben kell kapcsolódnunk. Ajándékai közül *a bölcsesség* az, főképp a természetfeletti bölcsesség, amely mindent a végcélra, a három személyben létező Igazságteljességre tud vonatkoztatni. Az *értelem* ajándéka segítségével a kinyilatkoztatott igazságok mélyére tudunk hatolni. A *tudás, a tudomány* ajándéka megmutatja, hogy a tapasztalati világ igazságai és adottságai hogyan alkalmasak a természetfölöttinek a szemléltetésére, hozzánk közelhozására. E Szentlélek ajándékok segítségével tökéletesül bennünk az igazságkeresés.

9.

Szent Tamás írja a Contra gentiles-ben: „Opertet igitur veritatem esse ultimum finem totius universi”, vagyis az egész mindenség végső célja az igazság. A teremtett világ azért van, hogy segítse az embert felemelkedni Istenhez, aki az igazság maga. A mindenség célja a személyenként létező Igazság.

Az igazságot az embernek egész életében kell keresnie, egyre jobban megtalálnia, és egyre jobban megélnie. Kell keresnie azért is, hogy át is tudja adni másoknak. Nemcsak azokat az igazságokat, amelyeket gyakorlatilag lehet hasznosítani, hanem azon igazságokat is, amelyek magasztosságuknál fogva túl vannak a mérő hasznosságon.

Feladatunk tehát átadni másoknak az igazságot. Az első parancs mondja: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, lelkedből minden erődből!” Azt lehet mondani, hogy e parancs teljesítése elsődlegesen az Istent kereső igazságkeresésre vonatkozik, mert hiszen előbb meg kell ismernünk Őt ahhoz, hogy akaratilag és szívünkkel is szeressük.

Tehát az ember első kötelessége a tízparancsolat első parancsa alapján is, hogy Istent, az Igazságteljességet igyekezzon mennél tökéletesebben

megismerni (önmagában és részesedéseiben is), hogy mennél tökéletesebben ismerve, még jobban szerethesse Őt.

CHARLES JOURNET 1891-ben született Genfben. 1917-ben szentelték pappá.

1922. július 20-án találkozik először Jacques Maritainnel. Ekkor kezdődik életük végéig tartó bensőséges barátságuk. Levelezésük, mely az utóbbi években jelent meg hat vaskos kötetben, mutatja, hogyan jellegzi meg ez a barátság az életüket és munkásságukat. Ez a XX. századot átfogó hat kötet rendkívül fontos történelmi dokumentum az egyháztörténet és a kultúra története számára.

1924-ben kinevezik Fribourgban a nagyszeminárium tanárává, ahol 1970-ig tanít dogmatikát. Bár egész élete teológiai kutatásokkal és tanítással telt, (s fő műve, *A megtestesült Ige Egyháza*, széles körben ismert) legfontosabb missziós területe a közvetlen pasztoráció volt. Fribourgból minden hétfvégén visszatér Genfbe prédikálni, teológiai kurzusokat tartani, egyetemista csoportokat látogatni. Számtalan lelkigyakorlatot vezet, látogatók tömegét fogadja, betegeket látogat és nagyon kiterjedt levelezést folytat.

1926-ban megalapítja a máig élő *Nova et Vetera* című folyóiratot, s azt haláláig szerkeszti. Tanulmányaiban és számos könyvében érdeklődéssel fordult a dogmatikai és morális kérdések, az ökumenizmus, a liturgikus megújulás felé. Figyelemmel kísérte a jelen pillanat kérdéseit is, mint a kommunizmus, náciizmus és antiszemitizmus. A második világháború alatt, majd később is az emberi jogokat érintő bátorító magatartás jellemezte.

1960-ban XXIII. János pápa kinevezi a Zsinatot Előkészítő Bizottság tagjává.

1965-ben VI. Pál bíborossá kreálja. Ebben az évben részt vesz a II. Vatikáni Zsinat negyedik ülészakán, ahol meghatározó néhány megnyilvánulása, különösen a vallásszabadság kérdésében.

Egész életében igen szigorú életvitel, mély alázatosság, mindenki felé megnyilvánuló szívéllyesség jellemezte.

1975. április 15-én halt meg a fribourgi kórházban. Kívánságának megfelelően a Valsainte-i karthauzi kolostor sírkertjében temették el.

Jelen számunkban *Les sept paroles du Christ en croix* című könyvének első két elmélkedését közöljük.

KRISZTUS HÉT SZAVA A KERESZTEN

*A legkarthauzibb karmelitáknak,
a Carmel du Repesoir- nak,
ahol a hegyek csöndje visszhangozza
Jézus szavainak végtelen zengését.*

Jézus hét szava a kereszten bevezet a világért keresztre feszített Isten drámájába. Túl a szavakon mindegyik mondat az egyetlen titkot fedi fel más-más szempontból, beragyogva az emberek és népek minden agóniáját. Egyedüli módja annak, hogy megbecsüljük ezt a titkot, ha csöndes kontemplációval közelítjük és így tárjuk lelkünk elé a mélység dimenzióját. Bármit írhatunk róla, hogy megszeretessük, mihelyst készen vagyunk, a hét isteni szón kívül mindent el szeretnénk égetni .

1951 Karácsonya

AZ IGE SZAVAI

*És az Ige testté lett.
(Jn 1, 14)*

KEZDET BEN VOLT AZ IGE...¹ Az Ige jelentése: beszéd. Isten, aki önmaga számára áttetsző, önmagát ismerve, szükségszerűen, teljesen örökkévalóan egy benső beszédben fejezi ki magát. Az, aki fogantat, létrehoz, aki kimondja a szót: az az Atya. És a fogantatott, létrehozott, kimondott Szó: a Fiú. Aki fogantat, az valóságosan különbözik Attól, aki fogantatott; az Atya valóságosan különbözik a Fiútól. De amit az Atya ad és a Fiú elfogad, az az egész isteni lényeg, az egész isteni természet, az egész isteni lét. Aki az Atya, az nem a Fiú, de ami az egyik, vagyis a teljes istenség, az a másik is. Az egyik, mint az ajándékozó, a másik mint a befogadó; egyik mint örökkévaló Eredet, a másik, az örök Célhoz képest. *És az Ige Istenre irányult*, a Fiú az Atyára irányult, legtisztább lényegi kapcsolattal az Atyához, *és Isten volt az Ige.*² Az Atya Isten ahogy kimondja önmagát, a Fiú Isten, ahogy az Atya kimondja őt. Ezért nevezik Igének. Az Ige Szó, amelyet Isten mond Istennek. Hangtalan beszéd. Benne van Isten végtelen csöndje; a Csönd maga az Isten. „Az Atya

csak egy szót mondott, ez lett a Fia, és ezt mindig örökkévaló csendben mondja, és ezt mi csak csendben hallhatjuk lelkünk mélyén”³.

Mert ezt a Szót meg lehet hallani. Ez a Szó lejött hozzánk. Megtestesült, kétféle okból adta magát nekünk.

Megtestesült először azért, hogy teljes egészében, örökkévaló csendjével vehessük magunkhoz; aztán, amikor magunkhoz vettük sajátunkként Istennek adhassuk, tudván, hogy Ő nem utasíthatja vissza. Szűz Mária is így vette magához és adta oda a megtestesülés pillanatától kezdve: „Ó, Szűz, Isten Anyja, – mondja a liturgia – Ő, akit az egész világ sem tudna magába zárni, méhedbe költözött, emberré lett!”⁴ Simeon is a szívére ölelte. Én is, amikor áldozom ezt a szilárdan létező Szót veszem magamhoz; és az Istennek adhatom ingatag, hazug szavaim helyett.

A másik ok, amiért ez a létező, hangtalan, kimondhatatlan Szó megtestesült és közöttünk lakik az, hogy kifejezhesse magát, kinyilatkoztathassa magát nekünk az emberi nyelv szavaival. Az egyetlen Szó megsokszorozott és halandó szavakat mond. Az Ige testi szavakat mond. Ezért vált az Ige testté. Mindkettő a birtokunk: a Szó, aki Jézus, és Jézus szavai.

Gondoljunk az emberi szavak megformálására Jézusnál. Egy ideig az Ige botladozik. Ekkor a Szűz eléje siet. Megtanítja neki a szavak értelmét és kiejtésüket. Megtanítja neki, hogy őt Jézusnak hívják.

Jézus első emberi szavai az ember-gyerekek első szavaira hasonlítanak. Úgy beszélt az isteni dolgokról, ahogyan arra tanították. Csak a hit által tudhatta Mária, hogy Ő a teremtető Szó. A mindennapi élet gondjai készítették anyát és gyermekét, hogy leginkább az emberi szükségletekről beszéljenek. A Megtestesülés titkát ez a fátyol rejtette. Vajon meddig?

Az Ige első emberi szavaival fölszakadt a fátyol, ahogy az evangélium írja: „Anyja így szólt hozzá: Gyermekem miért tetted ezt velünk? Lásd, apád és én aggódva kerestünk. Ezt felelte: *De miért kerestetek? Nem tudátok, hogy nekem Atyám dolgaiban kell fáradoznom?* Ám Ők nem értették meg ezeket a hozzájuk intézett szavakat.”⁵ Az Ige küldetése hirtelen betört itt a názáreti család mindennapi életébe. Az Isten, akit soha senki nem látott, íme az egyszülött Isten, aki az Atya keblén nyugszik, Ő szólt hozzánk.⁶ Már nem anyja és apja parancsol az engedelmes gyermeknek. A szerepek felcserélődtek. Ez nem történhetett

gyötrelem nélkül. Ők ezt csak később értik meg. Jézus szavainak teljes értelmét soha nem értjük meg azonnal, teljes értelmüket soha nem fogjuk fel idelent.

Jánosnak, aki zavarba jött, hogy meg kell őt keresztelni, Jézus (nyilvános életének első szavaival) így felel: „*Hagyd el ezt most! Illő hogy, beteljesítsük a számunkra (Jézus és János számára) rendelt isteni igazságot.* Erre János engedett neki.”⁷ Micsoda szavak! Előírás tehát, hogy Aki bűn nélkül van, részesüljön a bűnöktől megtisztító keresztségben? – Igen! – De micsoda új, hallatlan értelmezése ez az igazság szónak? Mivel a világ bűnadóssága bizonyos értelemben végtelen, kell, hogy végtelen értékű megváltó szenvedés kerüljön ellensúlyként a mérlegre; de hiszen az emberré lett Isten szenvedése szigorú értelemben végtelen; felülmúlja, megfordítja a világ kapcsolatát Istennel; az emberiség, amelynek Jézus részese lett, végeredményben összehasonlíthatatlanul jobban dicsőíti Istent, mint ahogy megbántotta, vagy megbánthatja Őt. A bűnösök keresztségébe lépve, hogy az igazság beteljesedjen, a bűnnélküli Jézus kinyilvánítja Jahvé szolgájának küldetését, akiről Izajásnál írva van, hogy gonoszságainkat magára veszi; és az a hang, aki ebben a pillanatban az égből szól: „Ez az én szeretet Fiam, akiben gyönyörködöm”⁹, ugyanaz, aki annak idején hirdette: „Íme a szolgám, akinek kezét fogom, a választottam, akiben kedvem telik.”¹⁰ A „Jahve Szolgájáról” szóló jövendölés beteljesedik a „Szeretet Fiú”-ban. Erről mondja Jézus: *Így illő, hogy beteljesedjen az igazság.*

Az Ószövetség és az Újszövetség között tehát folyamatosság van, de felmerülnek előre láthatatlan újdonságok is. A megkísértés alatt – itt másodszor szólal meg Jézus az Evangéliumban – leginkább a folyamatosságot érezzük: jézus háromszor¹¹ áll ellent a sátánnak az Ószövetség idézetével¹²; az Ige ismeretlen ünnepélyességgel elismétli a már kimondott szavakat. Az újdonság nemsokára még jobban feltűnik a hegyi beszédnél, az Ige megalkotja saját szavait: „Hallottátok, hogy a régiek ezt a parancsot kapták... *Én pedig azt mondom nektek...*”¹³.

Ezek az örök Ige első időbeli szavai az Evangéliumban.

A beszéd, amelyben Jézus kinyilvánítja az Evangéliumban, hogy mit tesz barátaival, az idők folyamán beteljesedik. Hús-vér szavak, melyek csak egyszer hangzanak el, de olyan szavak, melyek prototípusai lesznek a szentek szívét betöltő titkos lelki beszédnek. Mostantól mindig lesznek igazi lelki szegények, igazi igazságszomjazók, tisztaszívűek. Mindig lesznek a drágagyöngyöt talált

kereskedőhöz hasonló emberek. Mindig lesznek olyan emberek, akikre a Megváltó boldogsága és meghívása úgy csap le, mint sas a zsákmányra; emberek, akik a Megváltó szavainak hatására átváltoznak, mint fa a tűzben. Ezek a szentek.

Megérthetjük, mit neveznek a misztikusok lényegi beszédnek. Keresztes Szent János mondja: „Az ilyen beszéd belevési a lélekbe azt, amit mond. Mintha Urunk kifejezetten azt mondaná a léleknek: *Légy jó*, és az lényegileg jóvá válna. Vagy azt mondaná: *Szeres engem*, és az rögvest valóságosan érezné magában az Isten-szeretetet. Vagy amikor félelemmel van telve, azt mondaná neki: *Ne félj*, és rögtön nagy nyugalmat és erőt érezné magában. Mert Isten szava és beszéde – mondja a Bölcs – olyannyira hatalmas erejű, hogy a lélekben megteremti amit neki mond.”¹⁴ A Megtestesülésről nevezett Mária orsolyíta nővér így ír: „Amikor kibontakozott bennem a szerzetesi hivatás, az evangéliumi tanácsokról szóló sorok olyanok voltak számomra, mint megannyi napsugár, amelyek a Szentség tündöklő ragyogásával világítottak be a lelkembe, s egyben lángra borította bensőmet felismerésük öröme. Ezek a szavak hatékonyan végbevitték bennem, amit Isten állapotom szerint kívánt tőlem: hogyan kell valóra váltom a mindenek fölött imádandó megtestesült Ige isteni életszabályait. S ezek a lényegi belátások és kegyelmek nem az én tanulmányaimból adódtak, de amint a villám megelőzi az égzengést, tapasztalhattam, hogy mindez lelkem legmélyéből fakad, Tőle aki birtokába vette és Szeretetével fölemésztette lelkemet, s Aki ezekkel az általa csiholt szikrákkal irányít és tanít engem.”¹⁵

Megérthetjük azt is, hogy mi az Egyház. Az Egyház a folyamatos Evangélium, a folyamatos Örömhír. Ez a legegyszerűbb – talán a legszebb – meghatározása.

Egyfelől vannak Jézusnak olyan szavai, amelyeket a halált legyőzve mondott, amikor már belépett dicsőséges életébe. Folytatódik bennük Jézus minden gyengédsége és szeretete. Végtelen gyengédség ez, akárcsak korábban, de most már aggodalom és szomorúság nélkül. Hasonló az Istenség háborítatlan gyengédségéhez. Nem a bensőségesség vagy az érzékenység hiánya ez, hanem abból fakad, hogy Jézus és egész hús-vér szíve felment egy olyan mennybe, ahová a szomorúság és gyötrelem felhői nem hatolhatnak fel. De semmi sem veszett el a régi gyengédségből: „Jézus megkérdezte: Asszony, miért sírsz? Kit keresel?... Jézus most nevéen szólította: Mária! ... Jézus ezt mondta neki: Engedj! Még nem mentem fel Atyámhoz”¹⁶ Mintha azt mondta volna: Megteheted ezen keserű, száműzöttek földjén, hogy szögek által átvert

lábaimhoz borulj s ott egy kevés vigaszt, egy kis megnyugvást találj. De ne sokáig tarts fel, mert nem idelent, hanem Atyám mellett – ahová később visszatérek – fogsz majd megnyugodni és ott tudod majd meg, hogy mi az otthon. Addig még egy kis ideig a föld útjait kell járnod: „Menj el testvéreimhez és vidd nekik hírt: „Fölmegyek Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, Istenemhez és a ti Istenetekhez”¹⁷.

Másfelől itt vannak azok a szavak, amelyeket Jézus halandó életében, a halála előtt mondott. Fenségük, méltóságuk végtelen. Bár gyakran látni engedik lelkének gyötrelmeit. Mértéktelenséggel vádolják: „Eljött János, nem eszik, nem iszik, s azt mondják rá, hogy ördöge van. Eljött az Emberfia, eszik is, iszik is, s azt mondják rá, lám a falánk, iszákos ember, a vámosok és bűnösök barátja”¹⁸. Azt mondják rá, a sátánnal cimborál: „Ha én Belzebub segítségével üzőm ki a gonosz lelket, a fiaitok kinek a segítségével üzik ki?”¹⁹ Kimerítik azzal, hogy csodákat kérnek tőle: „Hitetlen és romlott nemzedék! Meddig kell még veletek maradnom? Meddig tűrjelek benneteket?”²⁰ Csapdákat állítanak neki: „Mit kísértetek, képmutatók? Mutassátok meg az adópénzt!”²¹ Már-már zokogásként hatnak a szavai: Jeruzsálem, megölsz a prófétákat és megkövezed, akik hozzád küldettek! Hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, ahogy a tyúk szárnyai alá gyűjti csibéit, de nem akartad”²². A Getsemáni kertben azt mondja: „Halálosan szomorú a lelkem – Maradjatok itt és virrasszatok velem”²³.

Az Ige hangtalan Szó. A halandó Krisztus szavai is csönddel vannak körül- véve. Abból a csöndből születnek, ahol lakni szeretne.

Először is rejtett életének csöndjéből. Eljött, hogy minden idők igazságát hirdesse a világnak, és lám csupán három éven keresztül beszél és harminc évig hallgat, pedig szavaiból bármelyik beragyoghatta volna egy emberélet reménytelenségét.

Azután nyilvános életének csöndjéből: A keresztelés után „a Lélek nyomban arra ösztönözte, hogy menjen ki a pusztába. Negyven napig kinn maradt a pusztában, közben megkísértette a Sátán. Vadállatok között élt”²⁴. Egyedül van, amikor a szamariai asszony Jákob kútjához jön. Szeret a hegyekbe visszavonulni: „...kiment a hegyre imádkozni. Az egész éjszakát Isten imádásában töltötte. Amikor megvirradt, odahívta magához tanítványait, és kiválasztott közülük tizenkettőt, s elnevezte őket apostoloknak”²⁵. Amikor először megszorította a kenyeret, hazaküldve a népet, fölment a hegyre, hogy

imádkozzék. Közben besötétedett, s ő ott volt egymagában”²⁶. Halála előtt eltávolodik a három apostoltól „egy kőhajításnyira”²⁷.

Idelent a csönd az igaz szavak feltétele. Mit érnek az olyan szavak, melyek nem zárnak magukba csöndet? Csupán hulló falevelek. Sodródnak a szélben.

A kereszten lévő Krisztus hét szava, melyeket egy nagy kiáltás zár le, halandó életének utolsó szavai. A bennük rejlő tragédiát hirdette a Hegyi beszédben a hét boldogság, mely a nyolcadikban tetőzik; az igazságért üldözöttek boldogságában. A Kálvária hegye válasz a „Boldogságok hegyére”.

A Boldogságok hegyén Jézus ül és tanít. Tanítványai hozzámennek. Csöndben hallgatják. Egyikük megjegyzi a boldogságokról szóló tanítást, és leírja az evangéliumában. A Kálvária hegyén Jézus a keresztre szegezve haldoklik. Hozzá a kínzói közelednek. Nem tanítani készül. Szavai, amelyeket súlyos csönd választ el egymástól, a tömegbe szóródnak. Őszi falevelek a viharban. Több evangéliumban: Jánosnál, Lukácsnál és Márknál kereshetjük meg.

Tétovázhatunk, hogyan gyűjtsük össze őket. Ámbár van közöttük egy benső rend: a megváltó szenvedés folyamatának rendje. Az Ige fokozatosan sodorja a halál felé az emberi természetet, amelyben Ő világunk minden bűnének súlyát hordja. A hét mondat a halál közeledtének hét állomása. Hangot adnak Krisztus végső szenvedésének. Ezek a szavak bepillantást engednek a misztériumba.

A szörnyű tragédia általuk tanítássá változik. Világosságot kapunk. Ez a vérző kereszt belsejébe rejtett Ige világossága. Onnan bocsátja ki hét sugarát.

Krisztus első szava a kereszten
ATYÁM, BOCSÁSS MEG NEKIK.....

*Jézus akkor fölkiáltott: „Atyám,
bocsáss meg nekik, mert
nem tudják mit tesznek.”
(Lk 23,34)*

Jézus keresztje az Ige végtelen Világossága a legvégletesebb emberi szenvedés leple alatt.

Jézusnak tudomása van róla, hogy mi fog vele történni. Tudja, hogy a kereszthalálért lép a világba: „Áldozatot és ajándékot nem akartál, de emberi testet alkottál nekem... Ezért így szóltam: Íme megyek Istenem, hogy teljesítsem akaratodat.”¹ Háromszor nyíltan kijelenti, hogy előre látja passiója körülményeit. Először Fülöp Cezaréája felé menet, rögtön Péter hitvallása után: „Ettől kezdve Jézus azon volt, hogy tanítványait előkészítse rá: Jeruzsálembe kell mennie, sokat kell szenvednie a vénektől, a főpapoktól és az írástudóktól, megölik, de harmadnapra föltámad.”² Azután galileai útjukon, Kafarnaum mellett: „Az Emberfiát az emberek kezére adják. Megölik, de harmadnapra föltámad.”³ Végül, amikor utoljára közeledett Jeruzsálemhez: „Most felmegyünk Jeruzsálembe. Ott a főpapok és írástudók kezére adják az Emberfiát. Azok halálra ítélik és kiszolgáltatják a pogányoknak, hogy kigúnyolják, megostorozzák és keresztre feszítsék. De harmadnapra feltámad.”⁴

Ahogy közeledik az órája, egyre inkább akarja, hogy lássák, tudatában van az eljövendő eseményeknek: „Tudjátok, hogy két nap múlva itt a Húsvét, és az Emberfiát kereszthalálra adják.”⁵ Azoknak, akik megbotránkoznak a bethániai keneten, fölfedi ennek titkos értelmét: „Miért bántjátok ezt az asszonyt?... Amikor az illatos olajat testemre öntötte, a temetésemre tette.”⁶ Azt is tudja, hogy egyik tanítványa készül őt elárulni: „Amikor beesteledett, asztalhoz ült a tizenkét tanítvánnyal. Vacsora közben megszólalt: Bizony mondom nektek, egyikőtök elárul.”⁷ Tudja azt is, hogy Péter, aki hűséges szeretne lenni hozzá, meg fogja őt tagadni: „Bizony mondom neked, még az éjjel, mielőtt a kakas szól, háromszor tagadsz meg engem.”⁸

Miért fektet Jézus ilyen különös súlyt arra, hogy előretudását kinyilvánítsa? Akarja, hogy megértsék: ha láthatólag az események áldozata is, valójában uralja azokat; tökéletes isteni tisztánlátással és hatalommal lép a halálba. A kereszten megfeszítve ugyanígy uralja a dolgok menetét. Változatlan nagylelkűség tölti el. Első szavaival nem a szörnyű fájdalom tör ki belőle. Azzal törődik, hogy leesdje a földre Atyja bocsánatát.

A hét mondat közül az elsőt Lukács könyvében találjuk. Jézus, kis idővel a keresztre feszítése előtt rámutatott az emberi gonoszság mélységére. Rettenetes büntetést von maga után. „Nagy tömeg követte, asszonyok is, akik jajgattak és siratták. Jézus hozzájuk fordult: Jeruzsálem leányai – mondta nekik

– ne engem sirassatok. Inkább magatokat sirassátok és gyermekeiteket, mert jönnek majd napok, amikor azt fogjátok mondani: Boldogok a meddők akik nem szültek, nem szoptattak. Akkor majd unszolni kezdik a hegyeket: Omoljatok ránk! És a dombokat: Takarjatok el! Mert ha a zöldellő fával így tesznek, mi lesz a sorsa a kiszáradt fának?”⁹ A zöldellő fa a Jessze törzséből sarjadt hajtás, amin az Úr Lelke nyugszik. A szörnyűséges napok a büntetés napjai. Időnként bezúdulnak a történelembe, mint a tenger hullámai, és akkor az emberek úgy kiáltoznak majd a hegyekhez, mint Szamária pusztulásakor: Temesetek el! És a dombokhoz: Döljete ránk! Végül azok eltemetik a világot. Ha Isten bocsánata eljő – és az csodálatosan eljő Jézus miatt – az elsősorban nem azért lesz, hogy az emberek igaztalansága által okozott katasztrófákat megakadályozza, hanem azért, hogy e vak katasztrófák közepette megmentse a fenséges rendeltetésű lelkeket. Az özönvíz idején, „amikor Isten türelme tovább folytatódott,” ez nem azért volt, hogy megállítsa a vizek emelkedését, hanem már azért, hogy megmentse az addig hitetlen, de végül tévedésüket belátó lelkeket, akiknek maga Krisztus lelke, nagypéntek estéjén leszállva hozzájuk, meghozta a szabadulást és megadta a boldogító istenlátást.

„Két kivégzésre ítélt gonosztevőt is vittek vele. Amikor odaértek arra a helyre, amelyet Koponyahelynek hívnak, ott fölfeszítették, s a gonosztevőket is vele, az egyiket jobbról, a másikat balról. Jézus hangosan könyörgött: Atyám, bocsáss meg nekik, hisz nem tudják, mit tesznek.”¹³

Az elítélteket a város szélén, az út mentén feszítették keresztre. Római szokás szerint először földbe cövekelték a keresztet, vagyis egy függőleges póznát. Valószínűleg ezután szögelték rá a kezénél fogva az elítéltet a keresztrúdra, vagy más néven akasztófára, patibulumra. Majd felemelték a keresztrudat és T alakban erősítették a póznára. Végül a lábakat két szöggel a rúdhoz erősített támasztékra szögelték.¹⁴

Atyám! Ez a hét mondat első szava. Azt mondja „Atyám!”, mint Lázár feltámasztásakor: „Atyám, hálát adok neked, hogy meghallgattál. Tudom, hogy mindig meghallgatsz...”¹⁵ Itt is meghallgatásra talál: a százados hitvallást fog tenni,¹⁶ s Pünkösöd napján majd ezerszámra keresztelkednek meg.¹⁷

„Atyám! *bocsáss meg nekik!...*” Nem gyötrelmei foglalkoztatják, hanem a mi bűneink: mindenekelőtt a sértés, Isten megbántása, azután a saját magunkban tett pusztítás. Ilyen nagy bajra nincs idelent gyógyír. Talán fentről jön majd?

Talán jön majd bocsánat? Akkor az lesz a halálból született élet, ünnep a szívekben, a föld tavasza.

Emberi szívével kéri, hogy az Atya bocsásson meg: Kérünk kell, a mi emberi szívünkkel, hogy az Atya bocsásson meg. A gyűlölet az alantos ösztönök tombolása ellen az ég nagylelkűségéhez fordul: folytatnunk kell vele együtt az esdeklést a magasság nagylelkűségéhez a gyűlölet, az örültségek, a föld bűnei ellen.

Új erő lép vele a világba – erősebb mint a világ betegsége – és többé nem hagyja el azt. Az erőszak eddigi uralma egy másik, új királysággal ütközik.

Szentek, mártírok követik: „Majd István térdre esve hangosan felkiáltott: Uram, ne ródd fel nekik bűnül! Ezekkel a szavakkal elszenderült.”¹⁸ Ezentúl valami megváltozott a földi világban.

„Ami volt, az lesz újra; ami történt, az történik megint. Semmi sem új a nap alatt. Ha azt mondják valamire: Lám, ez új, az is rég megvolt azokban az időkben, amelyek előttünk voltak.”¹⁹ Ezek a Prédikátor könyvének szavai. Azonban Szent Pál így ír: „A világ elemeinek szolgálatában álltunk. De amikor elérkezett az idők teljessége, az Isten elküldte a Fiát, aki asszonytól született...”²⁰ Jézus soha nem jött el a régmúlt időkben. Valóban valami új van a nap alatt. Egy rég várt királyság jelenik meg. A megbocsájtó Szeretet királysága.

Vannak pillanatok, amikor Jézus nem a világért imádkozik. Külön akar imádkozni közvetlen tanítványaiért: „Értük könyörgök. Nem a világért könyörgök, hanem azokért, akiket nekem adtál, mert a tied... és én megdicsőültem bennük.”²¹

Máskor kiterjeszti könyörgését tanítványain keresztül minden hívőre: „Nemcsak értük könyörgök, hanem azokért is, akik a szavukra hinni fognak bennem.”²²

De ezeken a különleges imádságokon túl egy állandó imádságot hord magában kivétel nélkül minden emberért; az egész világot hívja, az egész világot szeretné megmenteni, az egész világért hal meg: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Nem azért küldte el Isten a Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem, hogy üdvösséget szerezzen a világnak.”²³ És vannak pillanatok, amikor Jézus különösen azokért imádkozik, akik megtagadják: „Atyám, bocsáss meg nekik!”

Azt jelentené ez, hogy Jézus megbocsátaná az Isten ellen elkövetett bűnt?
Az Atya megbocsátaná a Fia ellen elkövetett bűnt?

Az emberi mivolta ellen elkövetett bűnt Jézus szívből megbocsátja. A főpap szolgájához, aki arcul ütötte, így szólt: „Ha rosszul szóltam, bizonyítsd be a rosszat. Ha meg jól, akkor miért ütsz?”²⁴

Már nem vádolja az embereket semmivel. Elnéz a fejük fölött. Látja örökkévaló sorsukat. Értük van keresztre feszítve. És ezt mondja: „Bocsáss meg nekik!”

Azon a napon, amikor az előtt leszek, akit megbántottam – tudván, hogy Ő az Isten Fia volt –, mit fogok majd mondani, ha majd vádolnak életem árulásai és bűnei? De ott lesz ez a Kereszt, melyen értem agonizált, ahol egy vércseppje értem hullott, ahol értem mondta: „Atyám bocsáss meg nekik!”

Ó, Jézusom, én Istenem, éreztesd velem már most, hogy én is véredet ontottam!

„Atyám, bocsáss meg nekik, *mert nem tudják mit cselekszenek!*” Tudják és nem tudják. Valamit tudnak, hogy ez bűn, de nem tudnak mindent, és ez ok a bocsánatra. Felelősségük egyenlőtlen.

„Közöttük az előkelők (majores) és főemberek (principes), – mondja egy régi szöveg²⁵ – tudták, ugyanúgy mint a démonok, hogy Ő volt a Törvényben ígért *Messiás*: mert a próféták által jövendölt összes jel látható volt benne. Ám nem ismerték fel *istenségének* titkát”. Ezért mondhatja az apostol, hogyha felismerték volna, nem feszítették volna keresztre a dicsőség Urát.²⁶ Azonban – folytatja Szent Tamás –, tudatlanságuk nem gátolta meg őket abban, hogy gyilkosok legyenek, mert tudatlanságuk részben szándékos volt; hiszen látták Krisztus isteni mivoltának világos jeleit, de a féltékenység és a gyűlölet felhői elborították őket, úgy, hogy nem akarták hinni szavait, amikkel Isten Fiának mondotta magát; ezért mondhatta Ő róluk: Ha nem jöttem és tanítottam volna őket, nem volna bűnük; de így nincs mentségük bűneikre²⁷, és ezt is: Ha nem vittem volna végbe olyan tetteket közöttük, amilyeneket senki más nem vitt végbe, nem volna bűnük.²⁸

„A közemberek (*minores*), a nép fiai (*populares*), akiket nem tanítottak az Írás titkaira, nem láthatták benne sem a Krisztust, sem az Isten Fiát. Közülük többen hittek benne minden bizonnyal, de a legtöbben nem hittek. Egyszer-egyszer, a sok csoda és a tanításának ereje láttán képesek voltak megkérdezni:

Vajon nem ő a Krisztus? – amint János evangéliumának hetedik fejezetében láthatjuk. De azután vezetőik eltérítették őket és nem értették meg sem azt, hogy Ő Isten Fia volt, sem, hogy Ő volt a Megváltó. Erről mondja Szent Péter második beszédében:²⁹ „Tudom testvérek, hogy csak tudatlanságból tettétek amit tettetek.”³⁰

Az apostol szavai ebben a második beszédben csodás titkokat rejtenek: „Megöltétek az élet szerzőjét, akit Isten feltámasztott a halottaiból... Tudom, testvérek, hogy csak tudatlanságból tettétek, amit tettetek, ahogy vezetőitek is (arkhónok). Ám az Isten így váltotta be, amit minden prófétája által hirdetett, tudniillik, hogy Krisztus szenvedni fog.”³¹ Így az emberek tudatlansága csökkenti bűnüket, s ez alkalmat ad Istennek arra, hogy az embereknek ajándékozza legnagyobb kincsükként az Ő Krisztusát. Az embereknek kisebb a hatalma a rosszra, mint Istennek arra, hogy velük jót tegyen.

Vezetőik, az „arkhónok” tudatlanságáról Szent Pál is beszélt: „A tökéletes keresztények körében azonban mi is bölcsességet hirdetünk. Nem ennek a világnak a bölcsességét, sem az evilág fejedelmeiét, hanem Isten titokzatos, rejtett bölcsességét, amelyet Isten öröktől fogva megdicsőülésünkre szánt. Ezt senki sem ismerte fel a világ fejedelmei közül, mert ha felismerték volna, nem feszítették volna keresztre a dicsőség Urát.”³² E világ vezetői, a hatalmasok, teljhatalommal irányítják a vallás, a politika a tudomány világát, de hagyják magukat démonizálni azok által, akiket Szent Pál egyébként „fejedelemségeknek, hatalmasságoknak e sötét világ kormányzóinak, a rontás szellemi fegyvereinek”³³ nevez. Ők mindnyájan tudhatták, hogy Jézus különleges lény volt, aki felé a prófécia irányultak, „de nem ismerték a Megtestesülés titkát, és nem értették az események előtt, amely meglepte őket és keresztelte számításaikat, milyen teljes értelemben mondotta magát Isten Fiának.”³⁴ Különböznél soha sem feszítették volna keresztre a dicsőség Urat, aki egy nap megsemmisíti majd az ő dicsőségüket.

E nemzedék arkhónjainak és a hatalomvágy imádóinak mentsége, de ugyanakkor elítéltetése is, hogy nem ismerték fel Isten titokzatosan eljövő bölcsességét. „A zsidók csodajeleket kívánnak, a görögök bölcsességet követelnek, mi azonban a megfeszített Krisztust hirdetjük, ez a zsidóknak ugyan botrány, a pogányoknak meg balgaság.”³⁵

Tudta-e Szent Pál mit csinál, amikor a keresztényeket üldözte? Ezt a Törvény iránti buzgóságából tette, ahogyan azt a judaizmusban értelmezték. A

galatáknak írta: „Halhattátok már, hogy azelőtt mint zsidó, milyen magatartást tanúsítottam még a zsidó vallásban. Könyörtelenül üldöztem az Isten egyházát és romlására törtem. A zsidó vallásosságában számos fajtámbéli kortársamat felülmúltam, mert vakbuzgó követője voltam atyáim hagyományainak.”³⁶ A filippieknek is, akiket szintén a judaizmus küldöttei lázítottak, hasonlóan ír: „...bár magam is bizakodhatnék a testben. Ha más úgy gondolja, hogy bizakodhat a testben, én még inkább. Nyolcad napra körül metéltek, Izrael népéből Benjamin törzséből származom, zsidó vagyok a zsidók közül. A törvény megtartásában farizeus, az Egyház üldözésében szenvedélyes, a törvény szerinti jámborságban feddhetetlen voltam.”³⁷ Még határozottabban tanúskodik judaista buzgóságáról Agrippa király előtt: „Eleinte magam is úgy véltem, hogy a názareti Jézus ellen minden úton-módon föl kell lépni. Ezt meg is tettem Jeruzsálemben. A hívők közül sokakat börtönbe juttattam, erre maguktól a főpapoktól kaptam felhatalmazást. Szavazatommal hozzájárultam halálos ítéletükhöz. Zsinagógáról zsinagógára jártam, hogy megkínóztassam és káromlásra készítsem őket. Fékeveszett dühömben még más országok városaiban is üldöztem őket.”³⁸

Ez a vad erőszak a fanatikus szenvedély előtt tisztának tűnhetett. Tűnhetett ilyennek az igazság szemében is? Az apostol már tudja, hogy nem. De azt is meg- érti, hogy elvakultsága egyszerre elítéli és menti őt; élete vége felé mondja: „Hálát adok Urunknak, Jézus Krisztusnak, aki erőt adott nekem, megbízhatónak tartott és meghívott a szolgálatára, engem, aki azelőtt káromoltam s üldöztem, és erőszakos ember voltam. De megkönyörült rajtam, mivel hitetlenségemben tudatlanul cselekedtem. Sőt valósággal elárasztott az Úr kegyelme a Krisztus Jézusban való hittel és az iránta való szeretettel.”³⁹

Az emberek tudatlansága és Isten kegyelme így keresztezi egymást.

Tudjuk, és nem tudjuk mit teszünk, amikor bűnözünk. Tudjuk, hogy rosszat teszünk, hogy elhomályosítunk egy tisztaságot magunkban, elárulunk egy hűséget, egy szabadságot, egy nagyságot. De nem fogjuk fel ennek a rossznak a mélységét, se a vele járó jóvátehetetlent, hogy milyen szabadságot, tisztaságot, nagyságot rombol le bennünk. Később mennyire szeretnénk, hogy bár soha se történt volna meg!

Főként pedig nem mérjük fel a sértés, megsebzés, a bántalom nagyságát, amit elkövettünk Isten, a Szeretet Istene ellen. A bűn okozta sérelem azt jelenti, hogy az nem egyszerűen valamilyen jó ellen irányul. A bűn a végtelen Személy

ellen irányul, aki engem végtelen szeretettel szeret, akitől való minden, ami nem megvetendő bennem, és aki az én szeretetemet, az én nyomorult szeretetemet kéri tőlem. Én ezt Neki adhatom: „Aki szeret engem azt Atyám is szeretni fogja. Hozzá megyünk és benne fogunk lakni.”⁴⁰ Ellenszegülhetek, megbánthatom: de ez a rossz végtelen lesz.

A teológusok megkülönböztetik a bűnben a vétket, vagyis a bennünk okozott rombolást, és a Szeretet megbántását: s ez utóbbi tekintetben a bűn valóban végtelen rossz, melyet csak az emberré lett Isten tudott ellensúlyozni. Istennek adni, vagy Tőle megtagadni szeretetünket, szegényes szeretetünket; a végtelen jót, vagy a végtelen rosszat választani; íme ez minden emberi élet dilemmája. Az ember fölfoghatatlanul nagyobb, mint hinné, akár a rosszban, akár a jóban. „A kiválasztottak – mondja Pascal - nem ismerik erényeiket, az elkárhozottak pedig bűneik nagyságát: Uram, mikor láttunk téged éhezni vagy szomjazni...?”⁴¹

„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek!” Nem fogják fel sem a sértést, amellyel Szereteted ellen vétkeznek, sem Szereteted mélységét. Azt sem ismerik fel, amit saját maguk ellen vétenek, s hogy Szereteted elvetése maga a földi Pokol, melynek kapuját önként nyitják meg magukban. Nem mérik fel a bűn jóvátehetetlen mivoltát, az első halálos bűn katasztrófáját, a második szörnyű keserűségét: „mert aki másodszor vétkezik, halott lelke gyötrelmeit éleszti fel, lehúzza vérfoltos szemfedelét, hogy újból felsebezze, megvérezze sűrűn hulló meddő vércseppekkel.”⁴²

Azonban Isten bocsánata jóváteszi a jóvátehetetlent. Nem úgy, hogy amit megszagattak, az nem lesz megszaggatott. De a szívekben, ahol a bűn leszakította az első szeretet rózsáit, azok tisztaságát, harmatosságát, ott felfakasztja a második szeretetnek mélyszínű, hasonlóan szép, olykor még szebb, bűnbánó, könnyes, lángoló rózsáit.

Íme a megbocsátó a Szeretet Királyságának új távlatai. Ezúttal nem azok Királyságáról beszélünk, akik Szent István diakónus követőiként a világ végéig bocsánattal felelnek a gyűlöletre, hanem azok Királyságáról, akik Mária Magdolna nyomában a világ végéig, szerte a világon a Szeretet megkegyelmezettei. Talán gyilkosok voltak. Egy börtön udvarban temetik el őket. Senki sem tesz virágot sírjaikra: „Az emberek azt hiszik, hogy egy gyilkos szíve terméketlenné teheti az összes belé vetett magot. Ez nem igaz! Isten jóakaró földje bőkezűbb, mint az emberek gondolnák, és a piros rózsából még

pirosabb nyílik, a fehérből még ragyogóbb fehér! Szájából egy piros, piros rózsza nő ki! A szívéből egy fehér! Mert ki tudná megmondani, hogy milyen különös úton ragyogtatja föl Krisztus az ő szándékát...”⁴³

„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!” Krisztus első szava a kereszten a világ iránti mérhetetlen irgalomról beszél.

„Boldogok az irgalmasok...”⁴⁴ Vannak bocsánattal teli szívek. Úgy tűnik, hogy kizárólag csak a megbocsátással törődnek. Törekednek megbocsátani. Csodálatos a találékonyságuk, isteni felfedezéseik vannak a megbocsátásra. A Szentlélek eltölti őket világosságával, tanácsaival, hogy leleményesek legyenek adni és megbocsátani. Ezek az irgalmasok. Cselekedeteik, melyeket a jótanács adományának sugarai ragyognak be, oly tiszták, oly nemes lelkűek, hogy a teológusok az Evangéliumnak megfelelően boldogságoknak nevezik azokat. „Boldogok az irgalmasok...” Íme, a szentek, Jézus igazi tanítványai.

Jézust nemcsak megvilágítják ezek a sugarak, hanem maga a forrás, a jótanács ajándékának lényege ragyog a szívében. „Új hajtás – mondta a próféta – kél majd Jessze törzséből, hajtás sarjad gyökeréből. Az Úr lelke nyugszik rajta: a bölcsesség és az értelem lelke; a tanács és az erősség lelke...”⁴⁵ Vajon nem a jó- tanácsnak ez a Lelke – elismételvén, hogy boldogok az irgalmasok, mert ők is irgalmasságot nyernek – ösztönzi arra, hogy a Kereszten magasba emelve, rettenetes szenvedése nevében, az Atyától bocsánatot nyerjen a világnak? Hogyan maradhatna eredménytelen ez a megrázó közbenjárás mindazokért, akik a századok folyamán szeretettel fordítják majd azt javukra, hogy bocsánatot nyerjenek, legyenek bár a föld legnagyobb bűnösei is?

Amikor az emberek között prédikált, Jézus védekezett az ellene felhozott vádakkal szemben: Belzebub szolgája, falánk és iszákos, lázadó, istenkáromló, népcsaló. Most, mikor az igazságtalanság vak eszköze győzedelmeskedik, mikor sem népétől, sem a bírától nem várható semmi, mikor a gonoszság mértéke betelt, Ő értük esdekel Isten országának mélységeiből, mérhetetlen megbocsátó Szeretetéből: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek!”

Abban a kíméletlen harcban, ahol az ateizmus hatalma megrészegülve a maga terrorjától, politikai győzelmeitől és hazugságaitól, manapság küzd mindenki ellen, akiben felfedezi az istenhit legkisebb jelét is, a keresztény ember kötelessége az emberiség síkján mindvégig harcolni az igazság, az igazságosság, az ember elidegeníthetetlen méltósága és halhatatlan lelke nevében. Amikor a gonoszság gépezete legyőzte őt, amikor rabszolgaságra és

lassú halálra ítélték, amikor földalatti börtöncellába zárták, ahol felismeri, hogy emberi egyéniségétől akarják megfosztani, amikor elrabolják gyermekeit, hogy lelkükből kitépják keresztségük hitét és gyűlöletet oltsanak beléjük Isten ellen, amikor semmi segítsége sincs a gonoszság tengerének áradatával szemben, a keresztény számára nem marad más, minthogy szívét Isten országának csöndes mélysége felé fordítsa és Jézussal együtt ő is kimondja: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!”

Ebben a pillanatban teljes győzelmet aratott mindörökre.

Jegyzetek

Az Ige szavai

1. Jn1,1
2. U.o.
3. „Una palabra haablo el Padre, que fue su Hijo, y ésta habla siempre en eterno silencio, y en silencio ha de ser oida del alma.” Keresztes Szent János: *Maximes*, IV.k., p.242. Ed. Silverio
4. Szűz Mária ünnepeinek közös graduáléja
5. Lk 2,48-50
6. Jn 1,18
7. Mt 3,15
8. Iz 53,11
9. Mt 3,17
10. Iz 42,1
11. Mt 4,4; 4,7
12. MTörv 8,3; 6,16; 6,13-14
13. Mt 5,21-22
14. A Kármelhegy útja II. könyv, 31. fej.
15. *Ecrits spirituels*, Ed. Jamet, t.II, p. 426.
16. Jn 20,15-17
17. Jn 20,17
18. Mt 11,18-19
19. Mt 12,27
20. Mt 17,17
21. Mt 22,18
22. Mt 23,37
23. Mt 26,38
24. Mk 1,13
25. Lk 6,12-13
26. Mt 14,23
27. Lk 22,41

Krisztus első szava a kereszten

1. Zsid 10,5-7
2. Mt 16,21
3. Mt 17,22
4. Mt 20,18
5. Mt 26,1
6. Mt 26,10-12
7. Mt 26,21

8. Mt 26,34
9. Lk 23,27-31
10. Iz 11,1-2
11. Oz 10,8
- 12.V.ö. 1Pt 3,19-20
- 13.Lk 23,32-34
- 14.M.-J. Lagrange: *Evangile selon saint Marc*, Paris, 1947. p.427.
- 15.Jn 11,42
- 16.Lk 23,47
- 17.ApCsel 2,41
- 18.ApCsel 7,60
- 19.Préd 1,9-10
- 20.Gal 4,3-4
- 21.Jn 17,9-10
- 22.Jn 17,20
- 23.Jn 3,16-17
- 24.Jn 18,23
- 25.*Questiones Veteris et Novi Testamenti* qu. LXXVI. Ezt a szöveget jelenleg Szent Ágoston apokrifjei között találjuk meg.
- 26.1Kor 2,8
- 27.Jn 15,22
- 28.Jn 15,24 Talán nem is ismerték föl benne a Messiást? Ebben az esetben a Messiásról alkotott véleményük ítéli el őket.
- 29.ApCsel 3,17
- 30.III, qu. 48, a.5.
- 31.ApCsel 3,17-18
- 32.1Kor 2,6-8
- 33.Ef 6,12
- 34.E.-B. Allo, O.P.: *Premiere Epitre aux Corinthiens*, Paris, 1934. p.42.
- 35.1Kor 1,23
- 36.Gal 1,13-14
- 37.Fil 3,4-6
- 38.ApCsel 26,9-11
- 39.1Tim 1,12-14
- 40.Jn 14,23
- 41.*Gondolatok*, No. 515.
- 42.Oscar Wilde: *A readingi fegyház balladája*:
For hi sins a second time
Wakes a dead soul to pain,
And draws it from its spotted shroud,
And makes it bleed again,
And makes it bleed great gouts of blood

And makes it bleed in vain!

43.U.o.

*They think a murderer's heart would taint
Each simple seed they sow.
It is not true! God's kindly heart
Is kindlier than men know,
And the red rose would but blow more red,
The white rose whiter blow.
Out of his mouth a red, red rose!
Outh of his heart a white!
For who can say by what strange way
Christ brings his will to light...*

44.Mt 5,7

45.Iz 11,1.2

46.Mt 10,25; 12,24

47.Mt 11,19

48.Mt 22,21

49.Mt 26,65

50.Mt 27,63

FLORILEGIUM

Kincseskerti táblák

A létezés dallam:
Küldi s hallja Isten.
Dicsérik a lények,
Őróla vall minden.

Mint erdei madár,
Bárcsak minden ember
Saját dalát fújná,
Együtt, vidám kedvvel.

Angelus Silesius

A keresztt által az öröm győz
Az egész világ fölött.

Photikei Diadokhosz